

Fényképalbum

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A Matolcsy-kúria
A fénykép készítésének helye:	Farmos
A fénykép készítésének éve:	1930. körül

Ez a Matolcsy-kúria, nem tudom, ki festette. Itt született az édesanyám, és itt éltek a nagyszüleim. Baloldalt volt egy terasz, és itt a jobboldalon voltak a hálósobák, egy konyha és egy nagy ebédlő. Nagy épület volt, úgy hívták, hogy a Felső Ház, és Mátyás nagybátyámék örökölték. Volt még az Alsó Ház, ami Tamás bátyáméké lett. Két kilométerre az Alsó Háztól, az utca túlsó oldalán volt a mi házunk, de abban csak három szoba volt. Ez a kúria a Matolcsy-birtoknak a közepe, és azon kívül volt még egy tanya, ami kint a falu végén volt.

A Matolcsyak Szatmárból valók, az előnevük Szatmári Gönci Matolcsy. Dédapámék már Farmoson laktak, ez a Duna-Tisza közén, Jászberény környékén van. A dédszüleimnek hét gyermeke született, ebből négyen érték meg a felnőttkort. Dédapám földbirtokos volt, öt-hatszáz hold földön gazdálkodott, de mindkét fiát taníttatta. Az a párszáz hold akkoriban nem számított nagybirtoknak, de próbáltak rajta modern módon gazdálkodni. Nagypám például hatvan hold szőlőt ültetett, és később a nagybátyámék már silót is építettek a búza tárolására, meg olyan tyúkólakat, hogy sok ember nem lakott olyan házban, mint amilyen tyúkólak ott voltak.

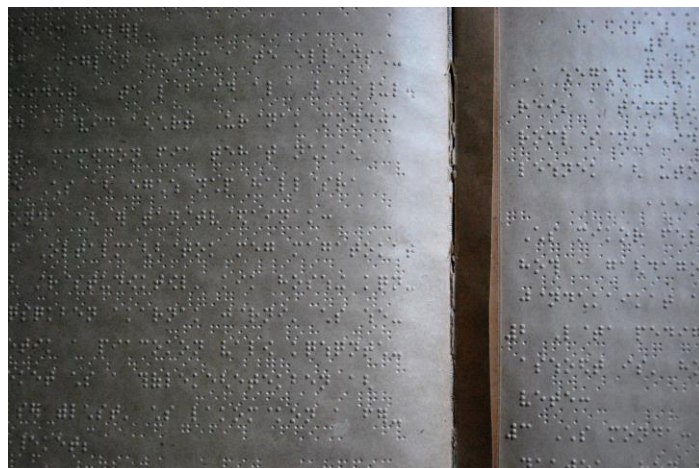

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A Burda-ház
A fénykép készítésének helye:	Farmos
A fénykép készítésének éve:	1920-as évek

A jobboldali épület a Burda-ház, itt készült a vak-Biblia, amit Matolcsy nagymamám csinált. A bejáratától jobbra volt a nyomda, és balra a raktár, ahol hatalmas polcokon föl volt rakva a sok hatalmas kötet. Emlékszem, kicsi lányként ott álltam a nyomdában és néztem, amikor zuhant és nyomta a vak-betűket a pontíró géppel.

Az első világháború után nagyon sok vak ember volt Magyarországon, és ezekkel az emberekkel foglalkozni kellett, mert ott voltak munka nélkül, étel nélkül, lakás nélkül, minden nélkül. Matolcsy nagymama bibliaórákat tartott Pesten a Vakmisszióban, tanította a vakokat énekelni és elhozta őket Farnosra üdülni. Egy fegyvergyáros, Frommer Lajos Magyarországon megépített egy Braille-nyomdagépet, egyetlen darabot az egész országban. Nagymama fölkereste, és amikor a fegyvergyáros azt mondta, hogy nem eladó a gép, nagymama közölte, márpedig el kell, hogy adják, mert a vakoknak Bibliát kell nyomtatni. Negyvenezer aranykorona volt az ára, ez horribilis összeg volt. Matolcsy nagymama – aki tanult németül, tanult angolul, tudott egy kicsit franciául – akkor levelet írt a különböző Biblia-társaságoknak, hogy nyomtatni kellene, van gép, de nem tudják megvenni. Küldött levelet az angol Biblia-társaságnak is, és egyszer Farnosra jött egy levél Angliából. Kibontották, és annyi pénz volt benne, amiből meg tudták venni a nyomdagépet. Ez az 1920-as években történt.

A nyomdagépet Farnosra vitték, ahol nagyapám átadta a Burda-házat a nyomda számára. A faluban ebből kifolyólag lett posta – addig nem volt –, mert akkora volt a levelezés meg a Biblia-szállítás ide-oda, hogy kellett egy postahivatal a falunak, és akkor odahozta nagyapám a postát.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Vak-Biblia: Lukács Evangéliuma II. rész
A kötet készítésének helye:	Farnos
A kötet készítésének éve:	1929

Nagyon jól emlékszem a Biblia-nyomtatásra: egy nagy táblán volt a gép, de én még kicsi voltam, és nem értem fel. És nyomták a Bibliát, és szédületes volt az a vastag papír – mert nem lehetett akármilyen papíron, csak kemény, vastag lapon –, és nagymama szedte a betűket, mert minden betűt ki kellett szedni, ez másképp nem megy, úgyhogy borzasztó nagy munka volt. Akkora könyvek, mint egy lexikon; Lukács evangéliuma két vastag kötet! Nem olyan, mint a mi Bibliánk, itt minden bibliai rész több kötetből áll, úgyhogy az egész egy fél könyvtárnyi. Ez fantasztikus dolog volt: egy hősi korszak, nagyon szép munka és nagyon sok vak embernek gyógyulás.

Meg kellett tanítani a lányokat, asszonyokat, férfiakat arra is, hogy olvasni tudják a pontírást, mert nem tudták – és a nagymamám megtanította őket. A könyveket minden vak ingyen kapta, s ha végigolvasta, vissza kellett küldeni, és akkor kapta a következőt. Az egész Bibliát sikerült kinyomtatni; csak egy kispróféta nincs meg és a Jelenések Könyve, a többi mind megvan.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Matolcsy nagymama
A fénykép készítésének helye:	n.a.
A fénykép készítésének éve:	n.a.

Ő a nagymamám, aki a vakok Bibliáját készítette. Matolcsy nagypapa római katolikus és német származású lányt vett el. Éberling Nagy Pálma 1873-ban született. Egyik nagyapja Romeiser volt a másik Éberling, aki később magyarosított Nagyra. Romeiserék gazdag vaskereskedők, az Éberlingek pedig köztisztviselők voltak Pesten. Nagymamám tizennyolc éves korára mindkét szülője meghalt, a nagyszülei nevelték. Egy megyebálon ismerkedtek meg nagyapámmal.

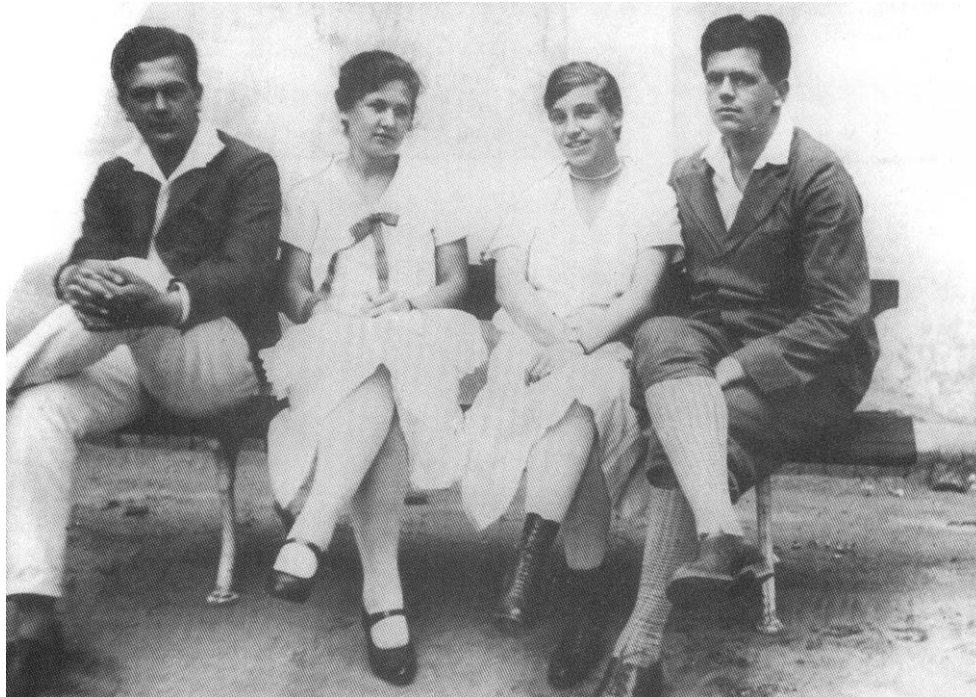
Nagymama mindennap ment a Bakáts téri római katolikus templomba misére. Egyszer eljött hozzá látogatóba Vargha Gyuláné, az akkori református püspök, Szász Károly lánya, aki művelt nő volt, istenes verseket fordított németből. Nagyon örült neki Pálma nagymama. A vége az lett, hogy Vargha Gyuláné meghívta őt egy közösségbe; a Kálvin tér mellett béreltek egy lakást református és evangélikus papok meg nők, ott jöttek össze, és együtt olvasták a Bibliát. Belőlük lett később a Bethánia Szövetség. Nagy Pálma boldogan ment, boldogan vette az Ige üzenetét – úgyannyira, hogy egyszer hazament és közölte, hogy áttér református vallásra.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A Matolcsy család Farmoson
A fénykép készítésének helye:	Farmos
A fénykép készítésének éve:	1935 körül
Kulcsfigura:	Matolcsy Miklós

Az első sor bal szélén édesanyám ül, én vagyok az ölében. Mellette nagypapa, Matolcsy Miklós, aztán a menyé, Matolcsy Tamásné. Az álló sorban balról a harmadik Matolcsy Tamás nagybátyám, mellette édesapám, és a jobb szélén Matolcsy Mátyás nagybátyám.

Nagypapám, Matolcsy Miklós az 1860-as évek végén született. Amikor elvégezte az orvosi egyetemet, már csak szombat-vasárnap működött a farmosi gazdaságban, hét közben bent volt Pesten, a klinikán, és operált. Nálunk Farmoson vincellér volt, meg intéző volt, akik mindig jelentettek nagypapámnak. A földbirtokosoknak máshol is volt intézőjük, de Tápiószelén például – ez a szomszéd falu Farmostól négy kilométerre – az ottani birtokos kesztyűt húzott, amikor a vincellér jelentett neki, mert csak kesztyűben fogott kezét a paraszttal. Na, ettől nagypapa a falnak ment, mert ő mindenkivel kezét fogott, és orvos létére mezítláb járt a homokban. Farmoson mindenkit ingyen kezelte, jöttek is hozzá az emberek. És amikor az első világháború után jött a kommün, és minden földbirtokosról listát készítettek, akkor eljöttek a parasztok a faluból, hogy „Méltóságos elvtárs úr, rejtőzzön el a fiaival együtt a nádasban, mert holnap jön a páncélvonat Szamuely Tiborékkal, és maguk is a listán vannak!” Nagymama a három lányával és az anyósával otthon maradt, és egész éjjel imádkozott. A fiúk meg borzasztóan élvezték; az apjukkal csónakáztak a nádasban, és nem is lett semmi bajuk.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Matolcsy-testvérek
A fénykép készítésének helye:	Farmos
A fénykép készítésének éve:	1920-as évek vége
Kulcsfigurák:	Matolcsy Mátyás, Matolcsy Tamás

Három Matolcsy-testvér. Balról Mátyás, mellette édesanyám, aztán Tamásnak a felesége és Tamás. Nagyanyám tíz év alatt nyolc gyereket szült, hatan nőttek föl közülük: három fiú és három lány. De csak ők hárman voltak mindig együtt, a többiek másutt laktak, nem volt meg köztük ez a barátság.

Nagyapám a sok gyereket úgy kezelte, hogy a fiúkat taníttatni kell, a lányok pedig tanuljanak meg gazdaságot vezetni, főzni, disznót vágni... A polgárit azért elvégezték, de nagyapámnak az volt az elve, hogy egy nőnek nem kell továbbtanulni, csak annyi esze legyen, hogy ha esik az eső, akkor eresz alá álljon. A lányok viszont lázadtak, és nagymama segítette is a lázadást, úgyhogy a legnagyobbik lány például titokban, magánúton érettségizett. Amikor megkapta a bizonyítványt, odaállt az apja elé, hogy tessék. Az apja megnézte: „Ez az én lányom!” – akkor már rendben volt.

A birtok a három fiúra szállt, a három leányt pedig kiházásította nagyapám. A fiúk a Lónyay Gimnáziumban érettségiztek, azután Angliába, Németországba mentek egyetemre. A legidősebb fiú, Gábor gyógyszerész, Tamás orvos, a harmadik, Mátyás pedig mérnök lett – és sajnos később politikus. A legidősebb nővér, Judit férjhez ment egy lelkészhez, Dancsházi Sándorhoz, aki a Bethániának volt pártoló lelkésze Debrecenben. A következő lány, Sára egy földbirtokoshoz ment feleségül Tápíószelén, és aztán édesanyám jött, aki hozzáment a házitanítóhoz.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A házunk Farnoson
A fénykép készítésének helye:	Farnos
A fénykép készítésének éve:	1920-as évek

Ez a mi házunk volt Farnoson. Három szoba volt és egy nagy veranda, ami tele volt muskátlival mindig. Édesapa szülész volt, és a szülők szobájára mindig azt mondta, hogy „ez a szülőszoba.” Középen volt egy nagy ebédlő, a harmadik pedig a gyerekszoba volt. Volt fürdőszobánk is. Lajttal hozták a vizet, úgy pumpálták föl a padlásra, és onnan folyt le. Fürdőszoba viszont se a Felső Házban, se az Alsó Házban nem volt, egyedül édesapám volt ilyen modern.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Lakásunk a Ráday utcában
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1940 körül
Kulcsfigurák:	Kádár Mihály, Kádár Mihályné

Hatszobás, nagyon elegáns lakásban laktunk a Ráday utcában. Volt egy szakácsnőnk – ott lakott nálunk a férje is –, egy szobalányunk, és volt mellettünk egy német kisasszony is. Édesanyámat nagyon szerette a szobalány, úgyhogy ő háború után is nálunk volt, és amikor édesanyám már fizetni sem tudott neki, akkor is velünk maradt. Olyan volt nekünk, mint egy nagynéni. '45 után aztán jöttek a társbérlők, és nekünk a hat szobából kettő maradt. Később édesanyám le is választotta, úgyhogy a nagy lakás ketté van osztva két lakásra. Így maradt nekünk egy szép lakás, ami még most is megvan. Az egyik húgom lakik benne, akinek a férje orvos volt, rendelt is otthon.

Ez édesapám az irodájában, és hátul pedig egy rész a másik szobából. Édesanyám ott varr, kézimunkázik. Gyönyörűen tudott kézimunkázni. Édesapámnak rengeteg könyve volt, ez a szoba is könyvekkel volt tele. Ő sok tanulmányt írt, és írt egy könyvet is *A női élet egészségtana* címmel. Ez nagyon forradalmi dolog volt, mert a szexuális élet akkoriban tabunak számított. A kéziratot édesanyám gépelte, és édesapa a Soli Deo Gloria Szövetségben árulta a könyvet, aminek az elnöke volt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Édesapám
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1930-as évek

Édesapám, dr. Kádár Mihály egy szegény dunapentelei parasztcsaládnak volt a tizenharmadik gyereke, a legkisebb. Már gyerekkorában is nagyon okos volt, a tizenhárom testvér közül ő volt az egyetlen, aki továbbtanult. Lakott Pentelén egy földbirtokos, aki támogatni akarta a szegény gyerekeket, és ő támogatta édesapámat, hogy a Lónyay Gimnáziumba fölvegyék, mint szegény tanulót. Föl is vették, kitűnő tanuló volt. Amikor tizenhat éves lett, Matolcsy nagyapám a Lónyayban tanuló három fia mellé nyári tanítónak ki akart hozni az iskolából egy szegény gyereket, hogy azzal segítsen rajta is meg a saját fiain is, akiknek nyáron is tanulniuk kellett, mert nagyapám nem hagyta őket. Így került édesapám a Matolcsy családba, ahol fiuként kezelték, szerették. Amikor odakerült, ő tizenhat éves volt, édesanyám meg három. Édesanyám felnőttnek is bájos ember volt, és gondolom, kislánynak is. A családi történet szerint édesapám az ölébe vette, édesanyám meg bepisilt, így kezdődött a kapcsolatuk.

Amikor édesapa tizennyolc éves lett, akkor halt meg az édesanyja; olyan állapotban volt, hogy a méhe kinn volt a lába között – nem is csoda, tizenhárom gyereket szült meg orvos nélkül. Édesapa ott, az édesanyja halottas ágyánál megfogadta, hogy nőorvos lesz, és soha egyetlen nőt sem fog így hagyni. Már öregember volt, amikor még mindig emlegette, hogy „a fogadalmamat megtartottam”.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Édesanyám két lányával
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1934
Kulcsfigura:	Kádár Mihályné sz. Matolcsy Melanie

Édesanyám Éva húgommal és velem. Itt én hároméves vagyok, Éva meg fél éves. Akkor még nem volt színes film, ezt utólag festették ki. Az édesanyám nagyon büszke volt erre a képre, mert olyan jól néznek ki a gyermekei rajta.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Éva húgommal
A fénykép készítésének helye:	n.a.
A fénykép készítésének éve:	1934
Kulcsfigura:	Kádár Judit

Ez én vagyok Éva húgommal. Hogy a kezembe adták, ez egész hihetetlen!

Édesapám szülész főorvos volt a MÁV Kórházban Akkor még nem volt programozott szülés; amikor jött a fájdalom, édesapának menni kellett. Nem egy karácsonyeste volt, amikor édesapa szülni ment, és mi ott maradtunk, de édesanyám soha ilyenkor egy szót nem szólt, mert édesapának ez volt a hivatása, és boldog volt, ha egy gyerek a világra jött. Mi, gyerekek mind hallottuk, tudtuk, mit jelent, hogy fájdalmai vannak egy anyának. Amikor édesanyám a harmadik gyermekét szülte, bevittek bennünket megnézni a kistestvért. Édesanyám csodálatosan tudott mesélni, és az volt a mese, hogy a húsvéti nyuszi akarta hozni Sárikát, de futott, elesett és eltörte a lábát, be kellett gipszelni, azért késett, azért csak május elején születhetett meg Sárika. Én ezt végighallgattam, aztán megkérdeztem: „És mondd édesanyám, nagyon fáj?” De a mesét mindig végighallgattuk, az csodálatos volt.

A nagyapám, az egyik nagybátyám, az édesapám mind orvosok voltak. A nagy családi ebédek közben ők mindig operáltak – a műtétjeikről beszéltek. Én ötéves voltam, amikor császármetszést végeztem a babámon, mert egy ötéves gyerek már nagy füllel hallgatja a felnőtteket. De nem dicsértek meg, mert a babában fűrészporszór volt, amivel az egész szoba tele lett.

Az interjúalany neve:

A fénykép címe:

A fénykép készítésének helye:

A fénykép készítésének éve:

Kulcsfigura:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

Unokatestvérekkel Farmoson

Farmos

1939 körül

Kádár Judit

A baloldali képen ezek az unokatestvérek. Balról jobbra Matolcsy Zsuzsa, Kádár Judit, Matolcsy Eszter és Kádár Éva. Szép masnikkal felszerelve. Itt 7-8 éves lehetek. A jobboldali kép is a farmosi kertben készült, és az egyik gyerek mintha én lennék, de nem tudom biztosan. Négyen voltunk kortársak: a nagybátyám két lánya és mi Évával. Állandóan együtt bicikliztünk. Hatéves koromban kaptam a biciklit, és örültem neki, csak senki sem fogta hátul, és mindig féltem, hogy leesek. De édesapa azt mondta, hogy ha nem tanulom meg a jövő hétig, akkor visszaviszi a boltba a biciklit. És akkor kénytelen voltam megtanulni – nagyon nagy hős voltam.

A gyerekkorunk csodálatos, felejthetetlen élménye volt az a szabadság, amit Farmoson átéltünk. Ahogy vége volt az iskolának, másnap már mentünk is Farmosra a nagyszülőkhöz. Az egy Eldorádó volt: azt csináltunk, amit akartunk, oda mentünk, ahova akartunk, életre szóló élmény volt: az a szabadság. Az egész falu a mienk volt: mindenkit ismertünk, bejáratosak voltunk a házakhoz, és ott aztán nem kellett késsel-villával, lefogott könyökkel enni az asztalnál, hanem a földön ettünk pléttányérból kerek kanállal. Még most is tudom, milyen finomakat ettünk akkor.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Osztályfénykép
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1943
Kulcsfigura:	Kádár Judit

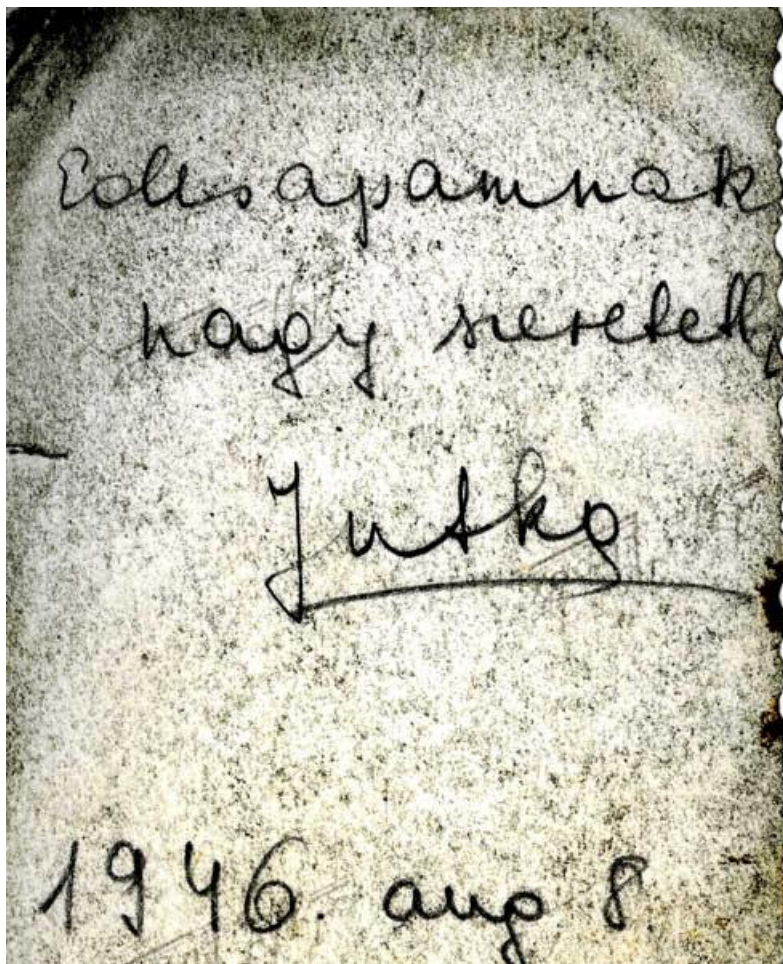
Ez a baár-madasi osztályom az iskolaudvaron. Második gimnazisták vagyunk, ez vagyok én *(ülő sor, balról a második, guggol)*.

A Baár-Madasban jártam ki az első és második gimnáziumot. Az ostrom után 1945-ben – miután híd nem volt, sehogyan sem lehetett Budára átmenni – az egyházban kitaláltak egy nagyon ügyes megoldást: a pesti lányok jártak a Lónyay utcai fiúgimnáziumba, a budai fiúk meg a Baár-Madasba, amíg a hidakat rendbe nem hozták. Így kerültem a Lónyayba harmadik gimnáziumban; nagyon szerettem oda járni. Az osztályban kétoldalt ültek a fiúk, középen a lányok – és egész órán folyt a levelezés. Utána, amikor már volt híd, visszakerült mindenki a helyére, és a Baár-Madas megint tiszta lányiskola lett.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Konfirmáció után
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1946
Kulcsfigura:	Kádár Judit

Ez a konfirmációs képem 1946-ból a Duna-parton. Lepedőből készült a ruhám, mert nem volt pénzünk, és egy házivarrónő lepedőből varrt nekem egy kosztümöt. A Kálvin téren volt a konfirmáció, Muraközy Gyula konfirmált. Még azt is tudom, hogy a Heidelbergi Káté 22. kérdése volt az enyém.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Levél édesapámnak a börtönbe
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1946

Édesapámat '45. szeptember 8-án csukták le, amikor ezt írtam, akkor már börtönben volt. Már nem tudom, mit adtam édesapámnak „nagy szeretettel” – biztos valamit írtam neki.

Nemcsak édesapám volt vádlott a perben, mert azt hozták fel ellene, hogy ő egy összeesküvésnek a vezetője. A vád szerint találtak 16 kiló ekrazitot a lakásban. Ez volt az első ilyen összeesküvés-vád, aztán jött a Magyar Közösség per, úgyhogy ez annak volt a főpróbája. Főleg egyetemisták voltak a vádlottak. A vád szerint zsidóellenes összeesküvés volt, amiben édesapa volt a főnök, ezen kívül fel akarták robbantani az orosz emlékműveket. Édesapámat először 14 évre ítélték, aztán a fellebbezést követően ezt enyhítették, és hét évet kapott.

Eleinte minden héten kellett vinni neki tiszta ruhát a börtönbe, ahol visszakaptuk a szennyest, és rendszeresen oda kellett vinni az ebédet is. Levelet írhattunk – azt hiszem, egyszer egy héten –, de hát azt elolvasták. Éta, a szobalányunk viszont rájött arra, hogy ha krumplisztésztából mákos gombócot csinál, és abba celofánpapírban levelet teszünk, azt nem nézik meg, mikor beadjuk az ételt. Így írtunk édesapának: a papírt picire összehajtottuk, celofánba csomagoltuk és beleraktuk a gombócba. Édesapa kiköpte, és akkor el tudta olvasni.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Kálvin téri ifjak
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1950 körül
Kulcsfigura:	Kádár Judit

Mindkét képen a Kálvin téri ifjak láthatók. A bal oldali egy színdarab. Ez vagyok én itt középen (*ülő sor*), és mellettem, aki – ahogy a színdarab követelte – szembenéz velem, a segédlelkész. Havasi Gábor. A jobb oldali képen a Kálvin téri ifjak vezetői vannak egy kiránduláson.

Én hitre jutva nagyon komolyan részt vettem a Kálvin téri egyházi életben: a vasárnapi iskolában tanítottam, a lánykör vezetésében segítettem. '49-ben érettségiztem, és teológiára szerettem volna menni, de az akkori dékán – akivel jó barátságban volt a család – azt mondta édesanyámnak, hogy ne hozzanak engem kellemetlen helyzetbe. Így aztán nem kerültem be a teológiára, de jártam Szabó Éva Biblia-iskolájába.

Hétfőn volt a Kálvin téren az ifjúsági óra, amit segédlelkészként Pásztor János vezetett. Ahol most a Kálvin Kávézó van, annak az épületnek a raktára akkor egy nagy terem volt, és ott volt az ifjúság, több mint száz fiú és lány; nagyon jó közösségi élet volt. Ott volt ez a nagyszerű ifjúság: Ritoók Zsigmond például tagja volt az ifjúsági csoportnak, és Hajdú Zoltán lelkész édesanyja is a tagja volt. Aki vállalta, az mehetett különböző helyekre szolgálni. Én a Törökőri gyülekezetben szolgáltam, ami akkor kezdett alakulni. Jártam a lányokat látogatni, akiket ott kereszteltek, és tizennégy évesek elmúltak; mentünk házról házra és hívogattuk őket. Tehát én foglalkoztam a lányokkal, János a fiúkkal, és a tapasztalatainkat meg kellett beszélni. Az ő szülei Budán laktak, én meg mentem vissza a Baár-Madasba, az internátusba hétfőn este. Őneki is arra kellett menni villamoson, úgyhogy ilyenkor együtt mentünk haza és tárgyaltuk az ifjúságot.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A „kedvenc háló”
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1950
Kulcsfigura:	Kriza Judit

Érettségi után, amikor sehova sem vettek fel, először egy ötgyermekes orvos gyerekei mellett voltam pesztra, mert a feleségének súlyos tüdőbaja volt, és várta a hatodik gyereket. Nem volt könnyű feladat, de szívesen csináltam, mert a gyerekek helyesek voltak, és a szülők is nagyon. Aztán egy év után azzal kerestek meg a Baár-Madasból, hogy lehetnék ott internátusi felügyelő. Én elvállaltam, persze fogalmam sem volt arról, hogy ez mi. A Baár-Madas akkor még egyházi iskola volt, '52-ben államosították. Négy hálóm volt, ami majdnem harminc kamaszlányt jelentett; nem volt könnyű dolog, de aztán jóban lettünk. Nagyon nehezen viselték, hogy Jutka néninek kellett szólítaniuk – két évvel voltak nálam fiatalabbak –, de később rájöttek, hogy ebből is lehet viccet csinálni. Mikor vittem őket színházba vagy operába villamoson, akkor ugye, nekik kellett először felszállni, én szálltam fel a végén, és kiabáltak, hogy „Jutka néni, Jutka néni, itt van egy hely!” – én megjelentem, és akkor volt nagy nevetés a villamoson, ezt nagyon élvezték. De aztán barátok lettünk, úgyhogy az esküvőnkön sorfalat álltak sötétkék szoknya-fehér blúzban.

Akik ezen a képen vannak, ők voltak a kedvenc lányaim a Baár-Madasban. Jobbról a hátsó második Kriza Judit, a híres erdélyi néprajzosnak, Kriza Jánosnak a dédunokája, aki aztán Németh Géza felesége lett. Azt mondták magukról, hogy ők a kedvenc hálóm, és tényleg nagyon jóban voltunk.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Internátusi felügyelők
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1950
Kulcsfigura:	Imre Anna

A Baár-Madas internátusi felügyelői. Az első sorban balról a második az Imre Anna, aki az internátus igazgatója volt, mellette jobbról pedig Papp Margit, az iskolaigazgató, aki matematika tanárnő volt és nagy műveltségű, nagyszerű ember. Jobbra tőle Bethlen Mária néni (szemüveges), aki a híres Bethlen-család tagja, egy grófnő volt. A hátsó sorban balról az első vagyok én, aki akkor a legfiatalabb internátusi felügyelő voltam az iskolában. Annuska néni, az internátus igazgatója – híres erdélyi család – mindenkit úgy szólított, hogy „lelkem”. Na, erre föl a lányok úgy mondták, hogy „Jön a Lélek”. Voltak ilyen viccek, de én nagyon jól éreztem magam köztük.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Menyasszonyi kép
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1951

Ez a menyasszonyi képem. Akkor készült, amikor igent mondtam Jánosnak – mikor harmadszor kérte meg a kezem. Neki korábban már volt menyasszonya, egy nagyon mutatós lány, de közben mindig velem tárgyaltta meg az ifjúság ügyeit. Volt egy barna pulóverem, és abban mentem az ifjúsági órára mindig – kopott volt és ronda –, a hajamat meg beföntem, nehogy kísértésbe hozzam ezt az embert. Amikor szakított a menyasszonnyal, folyton jött, és mindig pont arra kellett mennie, amerre én mentem a Baár-Madasba este az ifjúsági óráról. Én akkor megállapítottam, hogy ez egy „ha ló nincs, számár is jó” helyzet – és nem leszek számár. Egyszer tél volt, hideg volt, és mondta, hogy menjünk egy eszpresszóba, igyunk egy jó forró kávét – menjünk. Bementünk, tárgyaltuk az ifjúságot, és akkor minden bevezetés nélkül azt mondta: „Jutka, legyen a feleségem!” – így. Mondtam, hogy nem, én diakonissza leszek. És ezt háromszor végigcsináltuk. A harmadik lánykérés után egy alkalommal Ravasz prédikált. Arról beszélt, hogy Pál apostolnak segítőtársra volt szüksége, és akkor elhívta Énokhot. Nem Pálról prédikált, hanem arról, hogy valamikor segítőtársnak kell lenni. És akkor én úgy éreztem, hogy most engem az Úristen fülön fogott, mert igenis nekem János segítőtársának kell lenni – meg hát különben is nagyon tetszett nekem.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Esküvői kép
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1952
Kulcsfigurák:	Pásztor János, Pásztor Jánosné

Ez az esküvői képünk. Balról a második az anyósom, mellette Muraközy Gyula, a bal szélén pedig János nagymamája, a Mamika, aki 93 éves korában halt meg.

1952. július tizenkilencedikén volt az esküvőnk a Kálvin téren. A ruhám, cipőm, minden kölcsön volt, egyedül a fehérneműm volt saját. Én nem akartam fehér ruhában esküdni, mert úgy éreztem, hogy az már nem divat, de édesanyám nagyon ragaszkodott hozzá, úgyhogy fehérben voltam. Szabó Imre esketett bennünket, aki nagyon jó barátunk volt. Szabó Imre és a felesége, Szabó Éva, ők ketten nagyon örültek a mi házasságunknak. Éva is a Baár-Madasba járt, csak ő nyolcadikos volt, mikor én elsős, úgyhogy jóval idősebbek voltak mind a ketten nálunk, de nagyon jóban voltunk. Összejártunk, még amikor én lány voltam, János meg segédlelkész. Évák a Kálvin téren laktak, és nagyon sokan bejáratosak voltunk hozzájuk. János a teológiáról ismerte őket.

Az ötvenéves házassági évfordulónkon is Imre prédikált, és ugyanarról a textusról, amiről ötven évvel azelőtt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Anyósom és apósom
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	1952
Kulcsfigurák:	Pásztor Dezső, Pásztor Dezsőné

János szülei. Dr. Pásztor Dezső, aki jogász volt, és az anyósom, Jaksa Margit. Nagyon helyes emberek voltak. János is dunántúli parasztszaládból származott, mint édesapám, mert a Pásztor nagyszülők gazdálkodók voltak. Pásztor nagyapa tanította a fiait; négy fia volt, akik mind egyetemet végeztek, és egyikük volt János édesapja. Apósom gyúrói kulák gyerek volt, aki jogot tanult, és főjegyző lett Mányon és Gyúron is. Anyósom fizika-matematika szakon végzett az egyetemen. Három gyerekük született, János volt a legidősebb. János családjában is nagyon szívesen fogadtak engem, de igazán akkor fogadott be az anyósom, amikor meghallotta, hogy gyereket várunk. A széket megtörölte előttem, annyira örült, mikor jött az első unoka.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	János beiktatása Szentendrén
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1952
Kulcsfigurák:	Pásztor János, Vajda István

Ez János beiktatása Szentendrén. Amikor megérkeztünk, a gyülekezettel együtt Vajda István fogadott bennünket, aki negyven évig volt a szentendrei református lelkész. Volt egy gyülekezeti terem, ahova az ajándékokat felrakták. Az ajándék az volt, hogy berendezték a spájzot nekünk mindenféle ennivalóval – de még egy tyúkalja élő csirkét is kaptunk. Pista bácsi bűbajos beszédet mondott. Elmondta, hogy a parókia fala üvegből van, s oda mindenki belát – később megtanultam, hogy nem csak belát, hanem be is néz.

A szentendrei reformátusok eredetileg szegény emberek leszármazottai voltak, azoké, akik hajdan a Szentendrei szigetről jöttek át cselédnek. Aztán később egyre több értelmiségi telepedett itt le; ebből a szempontból Pest közelsége meg a HÉV nagyon sokat jelentett. A református templom korábban szerb ortodox templom volt. Mivel a régi Szentendre szerb város volt, mindegyik temploma valamelyik szerb falunak a nevét viselte; a református Opovacska faluét. Amikor a szerbek többsége visszament Szerbiába, a templom ott maradt üresen. Jöttek, hogy meg lehetne venni, de a gyülekezetnek nem volt pénze, így a Zsinat vette meg a templomot. Egészen János szolgálatáig a templom a Zsinat nevéen volt, és csak aztán írták át a szentendrei gyülekezet nevére.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Nemzedékek
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1956
Kulcsfigura:	Vajda István

Szentendrén beszélgetünk édesapámmal (balra) és Vajda Pista bácsival (jobbra). János fiam itt másfél éves lehet.

Pista bácsi úgy bánt Jánossal, mint a saját fiával – neki nem volt gyermeke –, és nem úgy, mint az előd az utóddal. Olyan kapcsolat volt köztük, amelyet egy fiatal lelkész csak álmában kívánhat magának. Nagyszerű ember volt, és az, ahogy szeretett bennünket, az példátlan. Minden vasárnap ott volt az istentiszteleteken. Mikor mi odakerültünk, ő már elmúlt hetven éves, így más munkában nem vett részt – arra János igényt sem tartott –, de a barátságunk, az gyönyörű volt. Mikor a hetvenes években Kenyában voltunk, és szabadságra jöttünk haza három év után, Vajda István már nagybeteg volt. Kérdezte a helyettes lelkésztől, Bolyki Jánostól, „János mikor jön haza?” – és Bolyki mondta, hogy mikorra várnak bennünket. „Az jó lesz, mert addig kibírom”. Megérkeztünk, János meglátogatta, és Pista bácsi másnap meghalt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A szentendrei ifjak
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1950-es évek
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

Ők a szentendrei ifjak. Ez én vagyok itt középen *(ülő sor, balról a negyedik)*, és balról fönt az első dr. Tomcsányi László, aki ügyvéd és az evangélikus egyháznak oszlopos tagja lett. A többiek nevére már nem emlékszem, de tartom velük a kapcsolatot. Meg szoktak hívni, és én is hívtam már meg őket.

Bibliaórán voltunk együtt, és ők mindenféle munkákban részt vettek. Együtt kirándultunk, bicikliztünk, és fantasztikus, nevelő szándékú színdarabokat rendeztünk, például Márk evangéliuma keletkezésének a történetét. A darab szerint azt Márk nem egyedül írta, hanem többen segítettek, s volt köztük egy áruló, aki lelepleződött a végére, mert nem lehet elárulni az Isten ügyét. Aztán volt egy színdarab, amiből már csak arra emlékszem, hogy a tenger morajlását lehetett hallani. Igen ám, de hogyan csináljunk tengermorajlást? Abban az időben még a Balatont se nagyon látták az emberek, nemhogy tengert! Az egyik lánynak akkor már volt magnója. Én beáztattam a szennyesünket, és hárman emelgettük a szennyest a vízben, az csobogott, és az volt a tengermorajlás a magnón. A színdarabokkal átmentünk a Szentendrei szigetre, Pócsmegyerbe például. Emlékszem, egyszer úgy be volt fagyva a Duna, hogy a jégen gyalog mentünk át. János ment elől, én hátul, köztünk a fiatalok, és mentünk eljátszani a színdarabot – nagyszerű volt! Még most is vannak lányok – szentendrei ifik, akik ma már nagymamák –, akik felhívnak engem, és eljönnek hozzám.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A szentendrei asszonykör
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1960-as évek
Kulcsfigura:	Pásztor János

A szentendrei asszonykör meg a gondnok (*ülő sor, jobbról a második*) meg a lelkész (*ülő sor, középen*). A felső sorban balról a negyedik nénire emlékszem, ő tanított meg engem meszelni. Azt hittem, meg ez nekem kapásból, és bemártottam... folyt az egész konyha, még a hónom alatt is folyt a méz És ő elmagyarázta, hogy csak a szőrét kell a meszelőnek bemártani, és akkor már tudtam.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Parókiatatarozás
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1960
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

Parókiatatarozás. Itt vannak a szentendrei fiatalok, akik segítettek. Itt vagyok én (*középen a lépcsőn*), itt áll Tomcsányi Laci (*balra hátul*), a többieket nem tudom, kik.

A templom mellett volt egy elemi iskola, amit azért nem államosítottak, mert olyan rozoga állapotban volt. Mikor odakerültünk, nekifogtak renoválni, és ebből lett a parókia. Két tanterem volt: az egyikből gyülekezeti terem lett, a másikat egy fallal kettéválasztották, ebből lett nekünk egy szobánk, a másik feléből pedig iroda lett. De ha János a gyülekezeti teremben prédikált, akkor a szobában leesett a váza az asztalról, mert a padlóra rakták fel a választófalat. A külső falról marékszámra hullott a vakolat, maga az épület viszont terméskőből volt, ezért János úgy döntött, hogy ki kell fugázni, és nem kell rá vakolat. Amikor elkészült, olyan szép lett, hogy a vakolatlan terméskő házfal divat lett Szentendrén; addig itt ilyen nem volt. A János beiktatásának harmincéves évfordulójára rendezett ünnepélyen az egyik presbiter főlemlegette: „Sose fogom elfelejteni, mikor a Nagytiszteletű Ur fekete klott gatyában verte a vakolatot!” János odasúgta nekem: „És a prédikációimra nem is emlékszik?”

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Papné biciklivel
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1954
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

A férjemmel gyakran mentünk biciklizni, és a szentendrei lányok közül mindig voltak, akik ilyenkor a gyerekeinkre vigyáztak. Egyszer beállítottunk egy idősebb lelkészhez, és amikor meglátott bennünket, elsírta magát és azt mondta, hogy nem tudja megmondani, mikor nyitotta rá valaki az ajtót. És akkor még öntudatosabban mentünk és látogattuk az idősebb lelkészeket.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Lelkészházaspár
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1953
Kulcsfigura:	Pásztor János, Pásztor Jánosné

Jánossal mi kezdettől fogva társak voltunk a szolgálatban; minden bibliaórán részt vettem, mindenben együtt voltunk. Folyton kértem, hogy írja le a prédikációját. Nagyon jól prédikált, mindig láttam, hogy készült, tanult, olvasott, de azt mondta, hogy ő nem tudja leírni, és csak vázlatot készített. Én írtam le a prédikációit gyorsírással a karzaton, de nem volt időm áttenni, mert főzőm kellett, takarítanom kellett, bevásárolni kellett...

János fizetése nagyon kevés volt, és azt sem tudta mindig fölvenni, mert nem volt pénze a gyülekezetnek. Emlékszem, az első karácsonykor lecsó volt az ünnepi ebéd, mert nem volt pénzünk. Ez volt a krumpli-korszak. Krumplink volt, azt kaptunk ajándékba, és reggel, délben, este krumplit ettünk, mert nem volt pénzünk, hogy kenyeret vagy valami mást vegyünk. Nagyon szépen megterítettem, és ettük a krumplit, mondtuk, hogy milyen tápláló és milyen egészséges, de egy hét múlva már nagyon nehéz volt. Egyik nap mentünk látogatni – mert a lelkésznek ez is kötelessége, hogy a gyülekezeti tagokat látogassa –, és amikor hazaértünk, egy élő csirke volt egy szatyorban a kilincsre akasztva. A férjem bevitte a sufniába, rátette a rönkre, baltával zsupsz, levágta a fejét – erre a csirke elszállt, és az egész sufni színvér volt. De megfőztük, és volt csirkénk, és nagyon boldogok voltunk. A mai napig sem tudom, ki tette oda a csirkét. Az egy ajándék volt az Úristentől: mi elfogadtuk a krumplit, mentünk látogatni, és akkor ajándékba kaptunk egy igazi csirkét, amiről nem is álmodtunk, hogy a semmi pénzből vegyünk.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Eszter lányunkkal
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1953
Kulcsfigura:	Pásztor Eszter

Mind a három gyerekünk – mint rendes pap gyerek – húsvétkor született. Amikor a nagylányunk született, János ment prédikálni, én meg mentem szülni. Ez volt húsvét vasárnap reggel, de Eszter csak húsvét hétfőn estére született meg, addig vajúdtam. János nem tudott bejönni hozzám, mert ő húsvét vasárnap, húsvét hétfőn teljes gőzzel prédikált. Kedden jött be a kórházba, és elhozta nekem ajándékba a húsvéti prédikációját legépelve. Attól kezdve minden prédikációt leírt, nekem mindegyiket el kellett olvasni, én voltam „a gyülekezet hangja”. 55 éven át mindent, amit írt, nekem el kellett olvasnom, és el kellett mondanom a véleményemet róla. Ez nekem nagyon sokat jelentett, mert rengeteget tanultam. Szoktam is mondani, hogy nekem nem házitanítóm volt, hanem házi professzorom.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	János napozik
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1955
Kulcsfigura:	ifj. Pásztor János

János fiam, aki ötakilós volt majdnem, mikor született, kapott egy tüdőgyulladást, és utána angolkóros lett. Azt mondta az orvos, hogy D-vitamint kell neki adni. Csakhogy D-vitamint nem lehetett kapni, és akkor a konyhaajtóban napoztattam mindennap. Itt van Mamika, János nagymamája, aki segített nekem. És olyan szép szál ember lett Jánosból, meg nem mondja senki, hogy angolkóros volt. De minden nyáron ott napoztattam, tornáztattam a konyhaasztalon.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Családi kép
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1955
Kulcsfigurák:	Kádár Mihály, Kádár Mihályné

Szentendrén készült a kertünkben. A hátsó sorban balról Éva húgom férje, Éva és János, alul balra Sárika – ő akkor még nem ment férjhez –, mellette én ülök Eszterrel, és itt van édesapám, édesanyám.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Édesapám a kitelepítésben
A fénykép készítésének helye:	Szerep
A fénykép készítésének éve:	1954
Kulcsfigura:	Kádár Mihály

Édesapámat, amikor 1952-ben kiszabadult a börtönből, nem engedték haza, hanem rögtön kitelepítették Bárádra, egy kis tiszántúli faluba, és berakták egy kulák család szépszobájába. A kuláknak volt egy disznója, ami beteg lett. Kiderült, hogy tüdőgyulladásos van, mire édesapa szerzett penicillin injekciót, beadta, és a disznó meggyógyult. Na, akkor édesapa lett a csodadoktor, jöttek hozzá a betegek, ajándékoztak neki csirkét, tojást, mindenfélét. De Bárádon volt már orvos, és akkor a szerepi tanácselnök megkereste édesapát, hogy menjen át Szerepre, legyen ott körzeti orvos. És édesapa átment. Mi beosztottuk, és minden héten más valamelyikünk ment őt látogatni. Akkor én már állapotos voltam, és ő nagyon boldog volt, hogy unokája lesz.

Később elkerült a Dunántúlra, egy Gyúróhoz közeli faluba. A férjem, János gyúrói volt, és a nagybátyja, Pásztor Lajos ott élt. Nagyon okos gazdálkodó ember volt, vele nagyon jóban volt édesapa, rettentő jókat beszélgettek. Azután Dunapentelére a kórházba került – a szülőfalujába, ami akkor Sztálinváros volt –, de akkor ő már nagyon hervadt állapotban volt fizikailag is, szellemileg is. És akkor nyugdíjazták. Először hazament Pestre édesanyámhoz a Ráday utcai lakásba. Emlékszem, volt egy olyan szokása, hogy a szobában le-föl sétált – de csak annyi lépést, mint egy cellában: négy ide, négy oda.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Karácsony
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1964
Kulcsfigurák:	Kádár Mihály. Pásztor Péter

Ezen a karácsonyi képen édesapám, aki akkor már nálunk lakott, Péterrel látható. Édesapa először hazament a Ráday utcába. Egyik vasárnap templomban volt, és aznap épp hivatalosak voltunk hozzájuk Jánossal ebédre. Édesapa jött haza a templomból. „Adjatok egy falat sós kenyeret!” – a szájába vette, azt mondta: „Agyvérzésem van” – és összeesett. Bevittük a kórházba, ahol jobban lett, és kiengedték, de azután már a Mami nem bírta vele, mert ő is gyenge volt, édesapa is gyenge volt, és édesanyám ezt már egyszerűen nem bírta fizikailag. Akkor édesapa kijött hozzánk Szentendrére; a spájzból csináltunk neki szobát, és nálunk volt egy évig, én ápoltam. Az nem volt könnyű. Voltak egészen tiszta pillanatai, de nem nagyon lehetett már vele beszélgetni. Nagyon szerette a gyerekeimet. Végeredményben egy magatehetetlen, szellemileg leépült öregúr volt már, de soha a gyerekeim tiszteletlenek nem voltak vele, soha ki nem nevelték, és ha bármi segítség kellett, ugrottak. Ez nagyon szép ajándék volt nekünk.

Jánossal ketten fürdettük meg minden reggel, felöltöztettük, és utána evett. De aztán mindig, mindig nehezebb lett. A végén már meg sem ismert bennünket, egyikünket sem. Az orvos barátai szereztek neki egy kórházi helyet, ott volt egy hónapig. És ott halt meg.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Édesanyám a lányaival
A fénykép készítésének helye:	n.a.
A fénykép készítésének éve:	1960
Kulcsfigura:	Kádár Mihályné

Édesanyám a lányaival: a bal szélén én vagyok, aztán édesanyám, Éva és Sárika. Jóban voltunk mindig. Édesanyám szigorú volt, de sose féltünk tőle, hanem tiszteltük nagyon és vigyáztunk arra, hogy a bizalmát el ne veszítsük. Annyira befolyásolt bennünket, és ugyanakkor olyan finoman tudta csinálni, hogy rajongva szerettük.

Édesanyám, Matolcsy Melanie a szülei legkisebb gyereke volt. Nagyszerű ember, fantasztikus, nagyon szép nő volt. Amikor a háború után édesapa börtönben volt, először a Kálvin téri gyülekezetben alkalmazták: egyházfenntartói járulékot szedett; a bevétel húsz százaléka az övé lett, az volt a fizetés. Amikor felmondtak neki, kifutó lett egy cukrászüzemben, vitte a süteményt. Később Törökbálinton kapott munkát, ahol repülőteret építettek; ott több mint ezer ember dolgozott, és ő lett a konyha vezetője. Nagyon nehéz idők voltak ezek, de édesanyám fantasztikusan csinálta végig. A férje, a két testvére nyomorúságos körülmények között börtönben, internálótáborban volt, és ott voltunk mi hárman neki, akiket el kellett tartani – és mosolyogva csinálta végig, nem volt szívbaj, nem volt nyafogás. Én az édesanyámat sírni akkor láttam, amikor megjött a hír, hogy Mátyás testvére meghalt a börtönben.

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

Barátnők

A fénykép készítésének helye:

Szentendre

A fénykép készítésének éve:

1960-as évek eleje

Kulcsfigura:

Pásztor Eszter

Ez Eszter lányom (*balra*) az egyik vasárnapi iskolás kislánnyal.

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

Testvérek

A fénykép készítésének helye:

Szentendre

A fénykép készítésének éve:

1961

Kulcsfigurák:

Pásztor Péter, Pásztor Eszter, Pásztor János

Na, ez édes kép. Eszter mesél nekik, és Jankó figyel. Péter mindig unta a mesét, a két nagy meg mindig olvasta. Irtó édes volt, ahogy ásitott. Ez Kántor Ervin fotó különben, ő János fiunk keresztapja.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Barátokkal
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1954
Kulcsfigurák:	Kovács Dezső, Siklós József, Hatolkay Kázmér

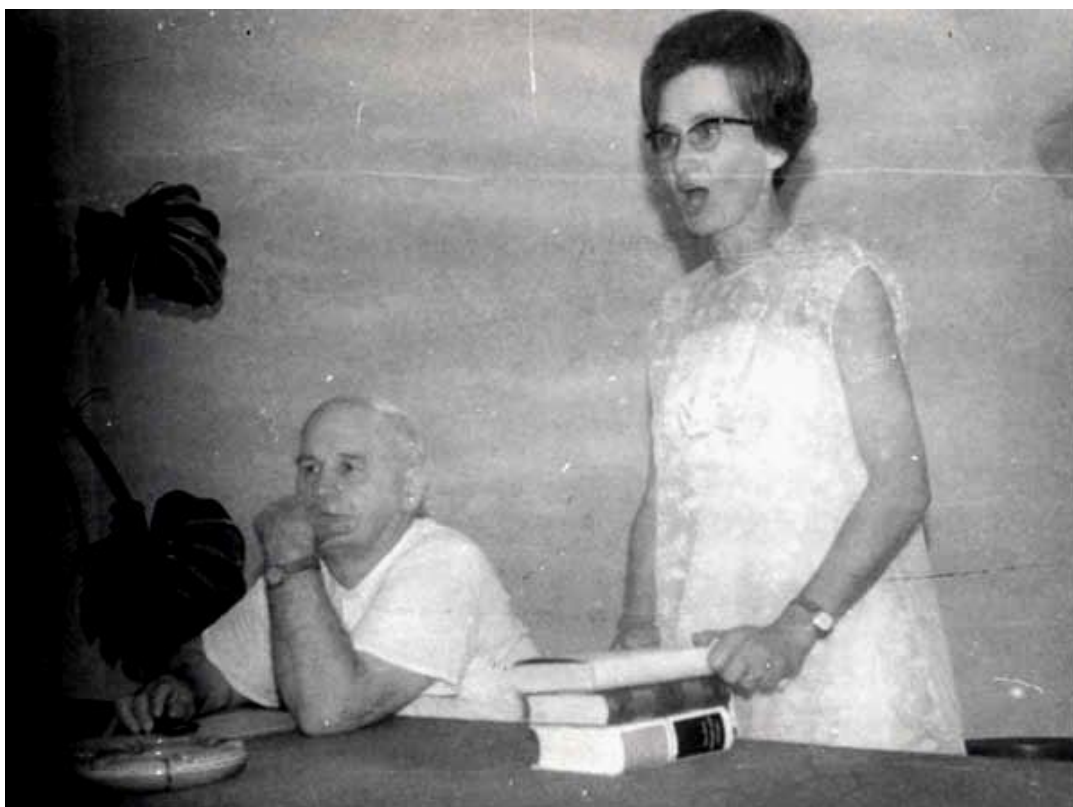
Jobbról Kovács Dezső, aki Szabadság téren volt segédlelkész, mellette Siklós József, aki később az alkoholistamentő misszióknak a szervezője lett, aztán én Eszterrel és Hatolkay Kázmér barátunk.

Nagy baráti körünk volt az ötvenes években, akkoriban állandóan telt házzal voltunk. Akik Pestre jöttek, nálunk szálltak meg, vagy akik például Tahiba mentek konferenciára, azok Szentendréig kijöttek hévvel, és eljöttek hozzánk, aztán busszal vagy hajóval mentek tovább. Földön aludtak matracon, mert akkor még csak két szobánk volt, és nagyon szegények voltunk, úgyhogy hamis gulyáslevest kaptak – paprikás krumplit kolbász nélkül, híg lével –, de boldogan megették, és nagyon jókat beszélgettünk. Szabó Imre Sárbogádról jött, Szabó Andor feljárt Hencidáról, Németh Géza is rendszeresen nálunk volt... sokan jöttek.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Családi kirándulás 1956. október 23-án
A fénykép készítésének helye:	Pilisi erdő
A fénykép készítésének éve:	1956
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

Ez a kép 1956. október 23-án készült a Pilisben. Édesapám, édesanyám, Eszter és én vagyok rajta. János nem volt itt, mert ő akkor egy lelkészismerősüknél volt a Dunántúlon, aki összehívta a barátait, és egész nap böjtöltek, imádkoztak országunkért, egyházunkért, népünkért. Este tízkor ért csak haza, én akkor már lefektettem a gyerekeket. Szólt a rádió, és később átjött két fiatalember – a gyülekezetünk tagjai –, akik ott voltak a Rádiónál, és beszámoltak nekünk arról, hogy Pesten kitört a forradalom.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Író-olvasó találkozó I.
A fénykép készítésének helye:	Budakalász
A fénykép készítésének éve:	1960-as évek eleje
Kulcsfigurák:	Veres Péter, Pásztor Jánosné

Író-olvasó találkozó Veres Péterrel Budakalászon, ahol könyvtáros voltam. Péter bátyánk nagyon helyes volt, és olyan nagyszerű beszédet mondott, hogy a tanácselnök azt mondta, ha még tíz percig beszél, megszűnik Budakalászon a téesz. Később egy gyönyörű szép levelet kaptam tőle, amiben megköszönte a meghívást.

Amikor a harmadik gyerekünk megszületett, nekem már muszáj volt munkát vállalnom, mert egyszerűen nem tudtuk megélni János fizetéséből. Egy tüneményes barátunk azzal ajánlott be engem a Pest Megyei Könyvtárba, hogy „a papom felesége”. Csakhogy akkor olyan világ volt, hogy én voltam a sötétben bujkáló klerikális reakció képviselője. Fölvettek, de a legkoszosabb munkát kaptam. Stencilen kellett sokszorosítani a katalóguscédulákat, a fekete festék beivódott a kezembe, és még hipóval se lehetett kipucolni, szörnyű volt! Egy idő múlva aztán rájöttek, hogy mégsem vagyok sötétben bujkáló, és befogadtak a közösségbe: kolléga voltam, szerettek, és én nagyon élveztem a munkámat. Végül hozzájárultak, hogy elvégezzem a könyvtárszakot, és a vége az lett, hogy a Szentendrei Járási Könyvtárnak én lettem az instruktora, ami azt jelentette, hogy a járásban minden könyvtár hozzám tartozott. Jártam a falvakba, segítettem a könyvtárosokat, előadásokat tartottam, könyvismertetéseket tartottam... nagyon szép munka volt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Író-olvasó találkozó II.
A fénykép készítésének helye:	Budakalász
A fénykép készítésének éve:	1960-as évek eleje
Kulcsfigurák:	Áprily Lajos, Jancsó Adrienn

Ezt az író-olvasó találkozót is én rendeztem Budakalászon, és Áprily Lajost hívtam meg rá. A menye, Jancsó Adrienn (*a kép bal szélén*) szavalta a verseit

Én a Baár-Madasban jártam ki az első-második gimnáziumot, ahol a háború előtt Áprily Lajos volt az igazgató. Az a légkör, amit ő teremtett, az a kultúra és az a szeretet, ami áradt abból az emberből a diákok felé pótolhatatlan, gyönyörű volt. Ezt akkor még nem értettük igazán, csak utólag, amikor visszaemlékeztünk rá. Tízéves voltam, amikor volt egy akkora hóvihár, hogy minket, kicsiket nem engedtek haza. Olyan szél fújt, hogy betört az iskola ablaka. Nagyon féltem. Áprily bejött az osztályba és látta rajtam, hogy félek. Megsimogatta az arcom, és azt mondta: „Kislány, a vihar mindig elmúlik.” Húsz év múlva, mikor Áprilyt be kellett mutatnom az író-olvasó találkozó közönségének, elmondtam ezt a történetet. Áprily úgy meg volt hatva! Persze ő már nem emlékezett rá, én viszont mind a mai napig emlékszem a szavára: „A vihar mindig elmúlik”.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A motor
A fénykép készítésének helye:	Órszentmiklós
A fénykép készítésének éve:	1961
Kulcsfigurák:	Pásztor Jánosné, Pásztor János

Amikor Jánossal bicikliztünk, én megállapítottam, hogy minden út fölfelé megy, és a szél mindig szembeúj. Addig-addig nyafogtam, míg vettünk egy lerobbant motort. Mindig megállt, és akkor ki kellett venni a gyertyát, azt smirglivel megsmirglizni, és akkor mehettünk tovább. Egyszer ezzel a motorral elmentünk Hencidára, és olyan rossz volt az út, hogy letört a kipufogócső. Géz meg mindenféle gyógyszer volt velem, de drót nem, ezért gézzel kötöttem föl a kipufogócsövet. Mire megérkeztünk Hencidára, már lánggal égett alattunk a motor, mert a géz meggyulladt.

A világ vége volt akkor Hencida, és mi megérkeztünk egy csodálatos könyvtárba, ahol a lelkész éppen franciául tanult, mert azt a teológust, akivel ő foglalkozott, igazán franciául lehet megérteni. Ő Szabó Andor doktor volt, akit János a teológiáról ismert, egy évfolyamba jártak. Ha Bandi jött Pestre, akkor mindig eljött hozzánk, nálunk aludt a földön, matracon.

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

Családunk

A fénykép készítésének helye:

Szentendre

A fénykép készítésének éve:

1964

Kulcsfigura:

Pásztor Eszter

Ez a kép Eszter konfirmációja után készült. A fehér kabátját én horgoltam, Péternek pedig János rongyos gyapjú zoknijaiból horgoltam egy öltönyt. Emlékszem, az utcán megállított egy nő, hogy hol vettem ezt a szép kis ruhát, és nem mondtam meg neki, hogy a férjem rongyos zoknijaiból csináltam.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	János Kiongoval Debrecenben
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1967
Kulcsfigurák:	Pásztor János, Kiongo

János mint fiatal teológus kint tanult Skóciában, és ő már akkor gondolt arra, hogy elmenjen Afrikába. '67-ben volt a Református Világszövetségnek egy nagygyűlése Debrecenben, amin János – miután jól beszélt angolul – tolmácsként vett részt. Többek között a Kiongot, a kenyai moderátort is ő tolmácsolta, aki egy tündéri ember volt, és fölvetette Jánosnak, hogy jöjjön el Kenyába, ott tanítson. János jött haza és megkérdezte tőlem, hogy elmennék-e vele Afrikába. Mondom: „Drágám, elmennék, de ennek úgyszincs realitása”. Először Kiongo szólt Barthának, azután elment János is hozzá, és Bartha azt mondta, hogy menjen. De ennél több nem történt '67-ben, úgyhogy sokáig titokban is tartottuk az egész tervet, hátha nem sikerül. Három évig zajlott az elmenetelünk körüli hercehurca: hol megengedték, hol nem, úgyhogy a vége az volt, hogy a munkavállalási engedélyünk Kenyában már tíz nap múlva lejárt volna, mikor végre elmehettünk.

A képen János (*baloldalt*) a kenyai moderátorral beszélget Debrecenben, ez pedig a David Willis (*jobbra*), aki a barátja volt Skóciában, amikor a férjem kint tanult.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Búcsú a gyülekezettől
A fénykép készítésének helye:	Szentendre
A fénykép készítésének éve:	1970

1970-ben indultunk Kenyába, addig tartott, míg megkaptuk az útlevelet és a különféle engedélyeket. Itt búcsúzik el tőlünk a szentendrei gyülekezet. Mi a környékbeli papokkal is állandóan összejártunk, és az indulásunk előtti összejöveteleken a templomkertben ott voltak mind, és megáldottak bennünket az útra. Még a repülőtérrre is húsz lelkes kísérő kísért el bennünket..

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

Szafari és tenger

A fénykép készítésének helye:

Kenya

A fénykép készítésének éve:

1970

Kulcsfigura:

Pásztor Péter

Mindkét kép nem sokkal a Kenyába érkezésünk után készült. A baloldalon útban vagyunk egy szafarira. Itt megálltunk és ittunk. A képen nem látszik, de itt az út szélén egy igazi oroszláncsalád volt.

A jobb oldali képen a tengerparton állok Eszterrel és Péterrel. Ez volt az első utunk Mombasába. Jankó fiam csinálta a képet. Péter azt mondta, amikor meglátta a tengert, hogy „Mami, most már nincs honvágyam” – olyan óriási élmény volt neki a tengert látni.

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

A házunk előtt Nairobiban

A fénykép készítésének helye:

Nairobi, Kenya

A fénykép készítésének éve:

1970-es évek eleje

Kulcsfigurák:

Pásztor János, Pásztor Jánosné

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A házunk nappalija Nairobiban
A fénykép készítésének helye:	Nairobi, Kenya
A fénykép készítésének éve:	1970-es évek eleje
Kulcsfigurák:	Pásztor János, Pásztor Jánosné, Pásztor Péter

Ez a nappali, itt volt a kandalló, amiben folyton égett a tűz. Eleinte folyton kaptuk a leveleket: „Hogy bírjátok azt az afrikai hőséget?” – és akkor visszaírtuk, hogy „Két pulóverben, hosszú nadrágban, a kandalló mellett egész jól”.

A falon batikok lógnak, amiket afrikai asszonyok csinálnak, és különböző kis szobrok állnak a kandallón. Én nagyon készültem Afrikából, és vásároltam a faragásokat. Volt olyan angol kolléga, aki már 20 éve ott volt Kenyában, és még soha nem vett semmit. Amikor látta, hogy én vettem, akkor csodálkozott, s akkor elmondtam, hogy Picasso két évet töltött Afrikában, hogy megtanulja, milyen az igazi afrikai faragás. Végül vett egy szobrot és elhozta hozzám, hogy mondjam meg neki, szép-e. És én akkor egy éve voltam ott, ő meg hús.

Az asztali lámpa, ami a hátam mögött van a sarokban, egy tök. Tököt vettem a piacon – a kenyaiak abban tartják a sört –, a fiúk kifúrták, és bele volt vezetve a villany. A teteje meg egy bevásárlókosár. Amikor meggyújtottam, mindig nagy sikere volt.

Az interjúalany neve:

Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit

A fénykép címe:

Az öt imádkozó kéz temploma

A fénykép készítésének helye:

Nairobi, Kenya

A fénykép készítésének éve:

1970-es évek eleje

Kulcsfigurák:

Pásztor János, Pásztor Jánosné

Ez az *Öt imádkozó kéz temploma* kívül és belül. Gyönyörű istentiszteletek voltak. Kenyában mindig fél hétkor kel a nap, és fél hétkor nyugszik, ebben csak öt perc differencia van egy egész évben. Húsvét vasárnap hajnalban reggel hatra mentünk a templomba. Mindenki kapott egy szál gyertyát, mert sötét volt még hatkor, azzal mentünk be a templomba, és énekeltünk, és mire vége lett az istentiszteletnek, ezer ággal sütött a nap. A kenyai istentiszteletek nagyon érdekesek voltak. Ha azt az éneket éneklik, amit mi is szoktunk – „Amint vagyok sok bűn alatt” –, ugyanúgy húzzák-vonják, mint mi, de ha afrikai éneket énekelnek, akkor az ember alig bírja megállni, hogy ne verje a taktust, és ne perdüljön táncra. Megtörtént többször is, hogy jöttek, és az Úrasztala körül táncoltak – nem modern táncot, hanem ami jött hálából a szívükből.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Teológiai doktorok
A fénykép készítésének helye:	Nairobi, Kenya
A fénykép készítésének éve:	1970-es évek eleje

Ők itt három kenyai lány, akik doktoráltak teológiából. Nairobiban a teológián mind a négy egyház – a presbiteriánus, az anglikán, a metodista és a holland református – számára képeztek lelkészeket. A diákok mind feketék voltak, a tanárok között viszont volt angol, volt német, volt holland, volt magyar. János eredetileg homiletikát tanított, tehát azt, hogy hogyan kell prédikálni. Később dogmatikát is tanított és Újszövetséget is. Volt egy angol tanár a teológián, aki Újszövetséget tanított, és mindig kedves, könnyű Biblia-órákat tartott a diákoknak. Azok meg odaálltak elé, hogy egy kicsit többre van szükségük, mert nekik akkor még az ugandai egyetemen kellett vizsgáznuk. Erre azt felelte a tanár: „Nektek ez is elég” – hát ilyen egy tanár nem mondhat! Válaszul egy diák sem jelent meg az óráján, sztrájkoltak – mondván, nekik ez nem elég –, és egy delegáció jött Jánoshoz, hogy legyen szíves, tanítson nekik Újszövetséget. János megdöbben: hogy lehet ilyen kérni, hát ott van Mr. Smith, ő az, akinek tanítania kell! – Nem, őnekik nem, ők kérik Jánost. Végül kiderült, hogy mi történt, és ebből akkora botrány lett, hogy az angolt hazaküldték, és János mégis tanított Újszövetséget is, úgyhogy reggeltől délutánig mindig bent volt. De nagyon szerette, szívesen csinálta, és a diákok is szerették.

És amikor a Nairobi Teológiának a százéves jubileuma volt, akkor – harminc év után – a férjemet kérték meg ünnepi szónoknak. Nem egy német, egy angol vagy egy amerikai, hanem János volt az ünnepi előadó. Minket hívtak, és akkor úgy éreztük, mintha Kossuth díjat kaptunk volna.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Afrikai tánc (falikép)
A kép készítésének helye:	Kenya
A kép készítésének éve:	n.a.

Ez egy afrikai kép, amit hazahoztam, itt van a szobám falán. Afrikai nők verik a dobot és énekelnek. Én nagyon gyűjtöttem az afrikai dolgokat, de a fehér kollégák nem mertek hozzányúlni: vagy azért, mert piszkos, vagy azért, mert babonás. De amikor én megvettem, kipucoltam, kiállítást rendeztem belőlük otthon és meghívtam őket teára, akkor eljöttek és mondták, hogy jaj, de szép. A teológiai tanárokat felkészítették Angliában, és amikor jöttek a misszióba, nem mertek megvenni még egy szobrot sem, mert féltek, hogy babonás hatású, fétis... féltek a kenyai kultúrától, mert nem ismerték.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Kreisky kancellár Debrecenben
A fénykép készítésének helye:	Debrecen
A fénykép készítésének éve:	1970-es évek vége
Kulcsfigurák:	Bruno Kreisky, Bartha Tibor

Kohl kancellár érkezik a debreceni Kollégiumba. Mellette Bartha Tibor (balra). Hogy ki a szemüveges mögöttük, azt nem tudom.

Én előző nap súroltam a folyosót – mert be kellett bizonyítanom a takarítónőnek, hogy ha hipót tesz a vízbe, akkor a fal mellett is fehér lesz a padló szürke csíkja –, és másnap jött a kancellár. Bartha úgy mutatott be engem, hogy „The Lady of the College” [*„a Kollégium nagyasszonya”*]. Úgy is éreztem magam akkor még. A fogadáshoz kipakoltuk és berendeztük a vendégséghez a dísztermet. Sok-sok vendég volt, akit fogadni kellett, de én szívesen csináltam. Életem csúcsa Debrecen volt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A canterbury érsek Debrecenben
A fénykép készítésének helye:	Debrecen
A fénykép készítésének éve:	1976
Kulcsfigurák:	F. D. Coggan, Bartha Tibor

Ez Coggan, a canterbury érsek fogadása, aki jött a Kollégiumot látogatni. Itt mennek át a Nagytemplomba díszmenetben. Az első a sorban az érsek titkára, második az érsek, utána Bartha Tibor, egy anglikán pap, és aztán Pásztor János, akire szükség volt, mert tolmácsolni kellett, habár Bartha nagyon jól beszélt angolul. Hátul a kíséret tagjai vannak, teológiai tanárok, nagytemplomi lelkészek, és ott van a debreceni egyházügyi titkár is, ő képviselte az államot, a pártot, és nyilván jelentenie kellett, hogy mi zajlott le.

Nagyon szép volt a fogadás. Az érseknek megmutatták a Kollégium Múzeumát, ahol mindenféle angol vonatkozású múzeumi tárgy is volt, úgyhogy nagyon meg volt hatva és örült.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A lehallgató készülék
A kép készítésének helye:	Debrecen
A kép készítésének éve:	1983

1980-ban Kocsis Elemér egy napon azt kérdezte tőlem, lennék-e szíves bent maradni, mert annyi munka van, és szeretne nekem diktálni. Egészen este fél nyolcig benn voltam a főigazgatói irodában. Mikor hazamentem és kinyitottam az ajtót, bűdös férfiizzadság szag csapta meg az orrom. Annyira megijedtem, hogy elindultam a lakásban, még a spájzba is bementem, minden szekrényt kinyitottam, a székek alá is benéztem, hogy nincs-e ott valaki. Persze senkit sem találtam, úgyhogy megállapítottam, hogy hisztis vagyok, nyilván csak képzelődtem.

Évekkel később egyszer csak azzal jött két férfi, hogy zárlatos a telefonunk. Mondtuk, nem zárlatos. De zárlatos, ők hadd vizsgálják meg a zsinórt. Hát jó, vizsgálják. János szobájából vezetett a zsinór, és U-szögekkel volt odarögzítve a parkett szegélyéhez. Az egyiket csipesszel megfogták, kifordították, azt mondták, hogy most már nem zárlatos, és elmentek. Akkor én megfogtam ezt az U-szöveget egy harapófogóval, húzni kezdtem, és ahogy jött kifelé, láttam, hogy drótban folytatódik. Hoppá! De tovább nem tudtam húzni, és a szegélyt sem tudtam késsel fölfeszíteni, úgyhogy szóltam Nagy Imrének, akivel nagyon jóban voltam, hogy nálunk valami van a falban, legyen szíves, jöjjön át. Eljött, hozott egy spaklit, és azzal felfeszítette a parkett szegélyét. „Jutka néni, itt van!” – a telefonzsinórhoz csatlakoztatott dróton volt a poloska. Mint egy családi gyufásdoboz, akkora készülék volt, le is fényképeztem, amikor megtaláltuk. De nemcsak a telefont hallgatták le. A drót ment tovább, az egyik vége János szobájában volt, a másik a nappali szobánkban, ami egyben a hálószobánk is volt, úgyhogy házaséletünk rejtjelmeit is hallhatták. Másnap sírva mentem be a Kollégiumba. Kocsis kérdezte, miért sírok. Mondtam, hogy miért, mire ő azt felelte: „Miért találta meg?”

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A vukovári temető
A kép készítésének helye:	Vukovár, Horvátország
A kép készítésének éve:	1990-es évek vége

Ez a kép Horvátországban, a vukovári temetőben készült, amikor egy nőszövetségi küldöttséggel ott voltam. Itt több ezer ember van eltemetve, akik meghaltak a testvérháborúban. Nem tudják még a nevüket sem. Nagyon megrázó volt.

Horvátországban elég sok magyar él, és meghívtak bennünket, a Nőszövetséget, ott tartottunk konferenciát a horvátországi magyar nőknek. És elvittek bennünket Vukovárra, hogy nézzük meg – borzalmas volt. Elmondták, hogy itt egymás mellett laktak a horvátok meg a szerbek, s ha kellett, például ha elfogyott a só, tudtak kölcsönkérni egymástól. És akkor kitört a háború és ölték egymást.

Bal szélén Dr. Bodnár Ákosné, orvos, Debrecenben végzett. Balról a negyedik Szécsi Andrásné, aki a Tiszántúli Nőszövetségnek az elnöke. Kettővel mellette én vagyok, mellettem B. Tóthné Szakács Zita, a Dunántúli Nőszövetség elnöke, lelkésznő, és a jobb szélén Veresné Simon Ida, a Dunántúli Nőszövetség titkára. A kisfiú a fényképész fia, a fényképész pedig a karancsi lelkész, Hájek János. Ő vitt el minket Vukovárra, ő vezetett bennünket. Egy nagyszerű ember, de még nála is nagyszerűbb az anyja, aki egy csodás nő, nagyon szeretjük. Özvegyen maradt fiatalon, felnevelte a fiát, a lányát, az egész gyülekezetet ápolja, ha valaki beteg, akkor ő ott van, segít és mosolyog, és kedves.

Karancson volt a konferenciánk, ott vendégeskedtünk. Ott van egy ház, ami az egyházé, és abban 4-5 ágyas vendégszobákat alakítottak ki. A karancsi gyülekezettel is találkoztunk, részt vettünk az istentiszteleten is.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	A vukovári főutca
A kép készítésének helye:	Vukovár, Horvátország
A kép készítésének éve:	1990-es évek vége

Ezt a képet én készítettem: Vukovár főutcája. Mikor legelőször mentünk ide Jánossal ketten, a püspök, Láng Endre vitt bennünket. És volt egy szétlőtt ház, amiből gaz nőtt ki, és én le akartam fényképezni. A püspök azt mondta: „Ne tessék odamenni, hátha alá van aknázva!” Most már a vukovári főutca majdnem rendben van, de hát ez még akkor volt, amikor mentünk.

Van egy óriási víztorony Vukovárban, arra célba lőttek a szerbek, és a horvátok azt mondták, hogy nem javítják ki, az megmarad mementónak.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Carter elnök a magyar korona másolatával
A fénykép készítésének helye:	Washington
A fénykép készítésének éve:	1997
Kulcsfigurák:	Cyrus Vance, Jimmy Carter, Göncz Árpád

Ez a kép a magyar korona visszaadásának húszéves évfordulóján készült. János éppen vendégprofesszor volt, s amikor megrendezték az ünnepséget, mi is kaptunk meghívót. Behozták az amerikai zászlót, szólt amerikai himnuszt, behozták a magyar zászlót, lejátszották a magyar himnuszt, és üvegalitkában volt a korona másolata, amit megkapott Carter elnök. Göncz Árpád mint magyar köztársasági elnök jött, és itt van a magyar nagykövet (*jobb szélén*), ez pedig a bal szélén Cyrus Vance, aki 1977-ben külön repülőgépen hozta Magyarországra az eredeti koronát, hangsúlyozva, hogy nem a pártnak és a kormánynak, hanem a magyar népnek adják vissza. Jimmy Carter volt, aki úgy döntött, hogy visszaadja. És sírt az egész ország, és kihúztuk magunkat.

Ezen a '97-es ünnepségen beszélt Göncz Árpád, beszélt Cyrus Vance, aki elmondta, hogy neki ez milyen nagy kitüntetés volt, végül Jimmy Carter megköszönte a koronamásolatot. Amikor vége volt az ünnepségnek, én odamentem Carterhez és azt mondtam neki, hogy „Ez a korona nem csak Magyarországot képviseli, hanem ez egy jó döntésnek a jelképe itt”. És akkor ő két kézzel fogta meg az én kezemet, és úgy köszönte meg ezt nekem. Nagy élmény volt.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Férjem sírjánál a gyerekeimmel
A fénykép készítésének helye:	Gyúró
A fénykép készítésének éve:	2010
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

Ez a gyúrói temetőben készült a három gyerekemmel két vagy három éve. Gyúrón szinte az egész temető Pásztor, és ez volt az ő kívánsága, hogy oda temessük, ahol a szülei vannak meg az ősei. Ahogy megy az ember a temetőben, ott mindenki Pásztor.

Az interjúalany neve:	Pásztor Jánosné sz. Kádár Judit
A fénykép címe:	Otthon
A fénykép készítésének helye:	Budapest
A fénykép készítésének éve:	2013
Kulcsfigura:	Pásztor Jánosné

Tényleg nagyon jó itt, és nagyon jó volt Jánossal itt a vége a közös életünknek. Azóta is hálát adok az Istennek ezért. Olyanok a lakók a házban, hogy mikor János nagybeteg volt, és itthon volt már, és halálán volt, jöttek megkérdezni, hogy miben segíthetnek. És ez mind a mai napig így megy. Elhatározom, hogy na, most én rakom ki a kukát – már kinn van. Jó, akkor most én mosom le a lépcsőt – már le van mosva. El sem lehet képzelni, milyen kedvesek és jók hozzám, úgyhogy nagyon jól érzem itt magam. Az egész utca olyan, hogy – mint faluhelyen – ha találkozunk, köszönünk. Fogalmam sincs, hogy ki az illető, csak azt tudom, hogy ebben a házban lakik, vagy abban, de köszönünk egymásnak. Úgyhogy tényleg elmondhatom, hogy az Úristen gondot visel ránk. Ki hitte volna, hogy lesz öregkoromra egy olyan lakás, ami egy személynek nagyon jó, és még két öregnek is nagyon jó volt. Jó, a nagy fotelek nem fértek be. János nagyon szerette volna behozni, de csak az ablakon át lehetett volna betenni. Kis fotelek vannak, és ez volt az ő kedvence, itt olvasta mindig az újságot.